

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ - БЛАГОЕВГРАД

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Живко Иванов Райков,
катедра „Финанси и отчетност“, Стопански факултет

Относно: дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен **”доктор”**

В област на висшето образование – 3.Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление - 3.8. Икономика ,

Специалност - Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка

Основание за представяне на становището:

участие в състава на научното жури за защита на дисертационния труд на **дисертант Атанас Валериев Делев**

на тема **”Българските публични дружества в условията на финансова криза”** съгласно Заповед № 600 от 01.03.2016 г. на Ректора на ЮЗУ.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е зачислен със заповед на Ректора на ЮЗУ № 322 от 25.02.2013 г. като се е обучавал по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ към катедра Финанси и отчетност/Стопански факултет на ЮЗУ. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2012-2015 г.

Дисертантът Атанас Валериев Делев е завършил гимназия в гр. Благоевград. През периода 2007-2011 е завършил бакалавърска степен , специалност „Счетоводство и контрол” в Стопански факултет на ЮЗУ гр. Благоевград, и през периода 2011-2012 магистърска степен, специалност „Счетоводство „ в УНСС гр.София

По време на обучението по посочената по-горе докторска програма и подготовката на дисертационния си труд, аз като научен ръководител на дисертант Атанас Валериев Делев с удовлетворение мога да отбележа неговата точност и стриктно изпълнение на заложените в учебния му план задачи в пълния им обем и срок и отличните му оценки на кандидатските минимума. Също така за отбелязване е, че в съвместната ни работа като научно ръководство от моя страна, той проявяваше активност и самостоятелност в научните търсения и в търсенията по моделирането на

изучаваните проблеми и се отличава с относително добра теоретична подготовка по проблематиката си .

В периода на обучението Атанас Делев участваше в учебния процес с провеждане на упражнения пред студентите по дисциплините „Финансов анализ и „Счетоводство”.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертацията е структурирана в увод, две глави, заключение, резюме на получените резултати, използвана литература и приложение общо 301 страници. В изложението са дадени и 14 таблици и 24 фигури. Първа глава озаглавена „Теоритично-методологични основи на изследването” има 6 параграфа, последователно посветени първо на теоретичните основи на финансовия анализ, второ на разглеждане на модели за оценка на вероятността от настъпване на корпоративни финансови затруднения, един голям параграф, в който са разгледани над петдесет разработени от различни автори теоретични модела , които се прилагат в различни държави в света. В трети параграф са разгледани информационните източници на изследването. Четвърти параграф е посветен на избор на данни за изучаваните предприятия включени в изследването, в пети са посочени избрани коефициенти за включване в изследването. В шести е разгледан избора на статистически метод за извеждане на модел за оценка на вероятността от настъпване на корпоративни финансови затруднения.

Втора глава „Практико – приложни аспекти на изследването.,” е с два параграфа. Първи параграф е с голям обем „Анализ на избраните показатели” в него по отделно е направен анализ на двадесет и пет показателя – коефициенти, които се прилагат при финансовия анализ във фирмите. Втори параграф е посветен на разработка на модел за оценка на вероятността от възникване на сериозни финансови затруднения.

В дисертационния труд е посочен списък на използваната литература, от която 94 източника са на английски език, 42 от български и руски литературни източници, и 10 други, общо 146 литературни източници. Трудът завършва с приложение в което са изложени данните на българските публични дружества , обект на изследването в обем 20 страници.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изхождайки от поставената тема, дисертанта е съсредоточил своето изследване върху оценката на състоянието на българските публични дружества в условията на финансова криза. В този аспект, той е определил като обект на своето изследване шестдесет български публични дружества, търгувани на Българската фондова борса през периода 2007-2013 година,

като е съсредоточил своя анализ върху тридесети една компании избрани измежду шестдесете приети първоначално. Може да се приеме, че обекта за изследване е подходящ и адекватен на темата на дисертационния труд. Предметът на изследване е оценката на влиянието на специфични финансови показатели върху имущественото и финансовото състояние на компанията и вероятността от възникване на риск от финансови затруднения. В този аспект дисертанта разглежда въпроса за изграждане на модел за оценка на тази вероятност от възникване на сериозни финансови затруднения в публичните компании. Такъв модел би подпомогнал ръководството на фирмите-публични дружества да имат по-добра информация за състоянието на фирмата при вземането на решения и особено в условията на финансова криза. От една страна това е актуална тема и от друга страна отделни проучвания посочват, че в нашата страна все още слабо е разработвана темата за моделиране на оценка на финансовото състояние на компаниите от гледна точка на възникване на финансови затруднения за разлика от редица други страни. Практиката също така показва, че ръководствата на компаниите у нас слабо познават и използват подобни модели.

Емпиричните данни, които използва дисертанта е информацията от годишните финансови отчети на предприятията взети за обект на изследването, тази информация служи като основа за изчисляване на финансовите показатели. Впоследствие тези показатели са анализирани и се използват за извеждане на модел за оценка на вероятността от настъпване на сериозни финансови затруднения в публичните дружества у нас.

Сериозно внимание заслужава разглежданите над петдесет модела от този тип разработвани от различни утвърдени икономисти и експерти в отделни страни и използвани широко в много страни от света. Разглежданите модели дисертанта използва за да покаже, че такива модели широко се използват в икономическата теория и практика и техните възможности за едни или други цели при оценка на финансовото състояние на фирмите. Също така автора счита, че би било добре, разработването на модел съобразен със спецификата на българската икономика.

Другият важен аспект разгледан и изследван в дисертационния труд е анализ на избрани двадесет и четири показателя-коэффициенти, финансови съотношения, по които се съди, за съотношението между различните видове активи и дали тези съотношения са благоприятни за компаниите. От една страна съотношенията би трябвало да се поддържат така, че да подпомагат провежданата политика на ликвидност, която да позволява на предприятията да не изпаднат в ликвидни, съответно финансови затруднения.

На базата на значителна емпирична маса данни, на посочените по-горе вече разработени модели в други страни, автора си е поставил за цел „

намирането на ключови показатели за оценка на финансовото състояние и разработване на статистически значим модел за оценка на вероятността от насъпване на финансови затруднения в публичните компании”. На базата на извършения анализ, автора е извел група показатели, които използвани в система, чрез оценка на всеки един от тях може в определена степен да даде представа за финансовото и имущественото състояние на предприятието .

В крайна сметка дисертанта представя дисертационен труд, в който е представен статистически метод за оценка на вероятността от финансови трудности в българските публични дружества, подбрани са и са анализирани показатели за определяне на модел за оценка на вероятността от финансови затруднения, също така са идентифицирани показатели сигнализиращи за проблеми, представен е модел за оценка на вероятността финансови затруднения като е оценена способността за прогнозиране заложен в модела.

Това ми дава основание да оценя, че в основни линии заложеното съдържание в заглавието на темата, работните хипотези, формулираната теза, поставените цели, определените обект и предмет на изследването са били научно разработени и постигнати. Това на основата на научен анализ и използване на основните научни методи на изследване като сравнителния анализ индуктивния и дедуктивния методи. Използване на основно на емпирични данни и изграждането на тезата и целите от емпирика до теоретични модели, изследването има предимно емпиричен характер. Също така в емпиричните изследвания са използвани статистически методи и теоритични модели , които са коректно приложени.

Представеният дисертационен труд има научни цели, използвани са сериозни научни методи, приложени научно коректно и поставените и постигнати цели и резултати имат научна стойност и дисертационния труд е дисертабилен.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

В качеството ми на научен ръководител при формулиране на приносните моменти, дисертанта Атанас Делев се е консултирал с мен и в този смисъл, аз не мога да не се съобразя с формулираните от него и напълно ги подкрепям, така както са изложени от него в автореферата. За прегледност ще ги изложа :

1. Изследвани са особеностите при анализа на финансовото състояние на нефинансови предприятия. Представени са чуждестранни модели за прогнозиране на финансови затруднения. Изяснени са основните концепции, свързани с финансовото състояние на предприятието и неговото оптимизиране.

2. Критично е оценено използването на чуждестранни модели за прогнозиране на финансови затруднения в български условия. Установено е, че е налице необходимост от създаване на модел за оценка на вероятността от настъпване на финансови трудности в български нефинансови компании.

3. Изследвано и оценено е финансовото и имуществено състояние на шестдесет български публични компании за периода 2007-2013 г. на базата на двадесет и четири финансови съотношения. Установено е, че в условия на криза се наблюдава влошаване на постигнатите резултати и влошаване на финансовото състояние на български публични дружества. Компаниите не са взели необходимите мерки и не са използвали всички средства за навременно реагиране на променящата се среда. Предприятията не са били достатъчно приспособими и подготвени за промяна на условията, в които функционират. Препоръчва се, дружествата да следят внимателно показателите си, да се стремят коефициентите да бъдат с благоприятни стойности, като ги коригират умело.

4. Идентифицирани са осемнадесет показателя, които сигнализират за сериозни проблеми с финансовото и имущественото състояние на български публични дружества, като е представена система от пет коефициента (коефициент на отношението между нетен оборотен капитал и сумата на активите; коефициент на отношението между текущи задължения и сума на активите; коефициент на отношението между ЕВИТ и текущи задължения; коефициент на ефективност на разходите; нетна рентабилност на целия капитал), които може да бъдат използвани като методика за оценка на финансовото състояние. Чрез използването им в една система, посредством оценка на всеки един от тях, 39 може да се изгради в определена степен представа за финансовото и имуществено състояние на предприятие.

5. Предложен е модел за оценка на вероятността от финансови затруднения в български публични компании и е измерена способността му за прогнозиране, като с това е обогатен и оптимизиран анализът на финансовото състояние на български публични компании. Оформят се практически предложения и решения, които обогатяват съществуващите научни постановки при анализа на финансовото състояние на български

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът представя пет публикации. Три публикации в чужбина при участие на научни конференции и други и една публикация в българско списание и една от участие в конференция в нашата страна.

Публикациите отразяват съществени части от дисертационния труд.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът правилно отразява обема, структурата, изследователските резултати и приноси на автора в обем от 40 страници

6. Критични бележки и препоръки

В хода на съвместната ни работа в качеството ми на научен ръководител, аз съм давал препоръки и критични бележки, които дисертанта винаги е вземал предвид. Също така на вътрешните обсъждания бяха направени редица критични бележки и препоръки, с които дисертантът се съобрази, затова тук няма да изтъквам специално някакви критични бележки, тъй като дисертанта е запазват с тях ги е взел в предвид в представения труд. Бих направил следната препоръка относно разработения от Атанас Делев модел за оценка на вероятността от възникване на сериозни финансови затруднения в публични компании в Р. България. Да се провери на практика и в по широк обхват дали при модела са отчетени спецификите на българската икономика, тъй като, както дисертанта подчертава представените в труда чуждестранни модели са разработени и се прилагат за страни и групи страни с приблизително близки икономически характеристики.

7. Заключение

С оглед на изложеното, предвид приносите в разработения труд и актуалността на тематиката, същевременно вземайки в предвид и направени препоръки, давам **положителна оценка** на представения за публична защита дисертационен труд „Българските публични дружества в условията на финансова криза“, с автор Атанас Валериев Делев. Той отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и вътрешните правила на Югозападния университет „Неофит Рилски“, което ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Атанас Валериев Делев образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8 Икономика, по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

15.05.2015

член на журито:.....

Доц. д-р Живко Иванов Райков